

संस्कृत-

प्रयोग-संहिता

क्र. नं. १६३

विद्याप्रयोग

3396

(1)

अथविवाहप्रयोगप्रारंभः॥ शके १७३८
भादपान्तसप्तम्यरेवशावभुषणदत्ततीर्थानामवा.

(2)

गहवि. श्रीगणेशायनमः॥ अथविवाहप्रयोगः॥ आचम्यप्राणानायम्यइष्टदेवतागुर्वीदीन्मस्तु
त्यदेशकालौसंकीर्त्य॥ ममास्यामुकनाम्याःकन्यायाःब्राह्मविवाहविधिनाविवाहसंस्का
रंकरिष्ये॥ वरपिता॥ ममास्यामुकशर्मणःपुत्रस्यविवाहसंस्कारंकरिष्ये॥ तदंगं गणेश
पूजनंपुण्याहवाचनंमातृकापूजनंनंदीश्राद्धंग्रहाणामानुकूल्यार्थंग्रहयज्ञंमंड
पदेवताप्रतिष्ठापनंचकरिष्ये॥ ममकन्यकायाःकरिष्यमाणविवाहारव्यकर्मणःपुण्याहंभ
वंतोब्रुवंतु॥ अग्निःप्रीयतां॥ उक्तमित्याहुर्वातः॥ अथवरस्यसीमांतपूजनं॥ कन्यावि
वाहांगभूतंसीमांतवरपूजनंकरिष्ये॥ तदंगं गणेशपूजनंकरिष्ये॥ गणेशंसंपूज्यवर
रपुरोहितपूजनंकृत्वावस्यपादोप्रक्षालयेत्॥ अस्मिन्नराष्ट्रेश्रियं हंतुमे॥ गंधमा
लमवस्त्रनारिकेरफलानिदद्यात्॥ कृतस्यकर्मणःसांगतासिध्यं० यांनुदेवगणाः० च॥
अथघटिकास्थापनं॥ अथवरयोःपरस्परनिरीक्षणेपाणिग्रहणेचशुभमुद्भूतसा

प्र.

१

(2A)

धनार्थघटिकास्थापनं करिष्ये॥ तदंगं गणेशपूजनं वरुणपूजनं च करिष्ये॥ गणेशं वरुणं च संपूज्य॥ गृहावे प्रतिष्ठासूक्तं० नर्यप्रजां० घटिकां जले प्रतिष्ठाप्य प्रार्थयेत्॥ मुख्यं त्वमसि यंत्राणां ब्रह्मणानिर्मितं पुरा॥ भावाभावाय दंपत्योः कालसाधनकारणं॥ ततो गौरीनंदनगौरवर्णवदनशृंगारलंबोदरसिंदूरस्त्रितदिगाजेंद्रवदनः पाणोरुणं नुपुरं॥ कर्णोलंबविलंबगंडविलसत्कंठे च मुक्तावलीश्रुं डादंडविभूषितो गणपतिर्देयादलं मंगलं॥ मंगलश्लोकं पठेत्॥ ततो गौरीहरपूजा॥ वरप्रस्थानं॥ कनिक्रदज्जुनु० दूयमेव सायाप्र० अथ कन्यावरणं॥ वरपित्रादिनामान्यविप्रान्त्समाह्वय॥ अनृक्षराऋजवः संतु पंथायेभिः सखा यो यंति नो वरेषु॥ समर्थमासं भगो नो निनीयात्सं जास्यत्यं सुयममस्तु देवाः॥ दे

(3)

वि. प्र.
२

वींवाचमजनयंतदे० तैतु॥ द्वाभ्यांशुभेवस्त्रपीठासनेप्राङ्मुखीकन्यामुपवेश्य॥ तद्वस्तेफलतां
बूलादिदत्वाकन्यापित्रादिसमीपेगणपत्यादिस्मरणपूर्वकं गोत्रप्रवरशुद्धिकुर्यात्॥ का
श्यपावत्सारनै० त्यन्नायअमुकशर्मणः प्रपौत्रायअमुकशर्मणः पौत्रायअमुकशर्म
णः पुत्रायअमुकशर्मणेवराय॥ वासिष्ठेन्द्रप्रम० गोत्रोत्पन्नांअमुकप्रपौत्रींअमुकपौत्रीं
अमुकपुत्रींअमुकनाम्नीकन्या॥ भार्यात्वायवृणीमहे॥ कन्यादाताभार्याज्ञातिबांधव
मतिंकृत्वा॥ वृणीध्वं॥ इतिवदेत्॥ एवंपुनरिदं॥ प्रदास्यामि३ उच्चैस्त्रिर्वदेत्॥ ततोवरपित्रा
दिकन्यापुरोहितंसंपूज्यगंधाक्षतशुभवस्त्रयुग्मभूषणतांबूलपुष्पादिभिः कन्यापू
जयेत्संप्रदायागतैर्मंत्रैः॥ युवंवस्त्राणि० हिरण्यरूपः सहिरण्य० याः फलिनीर्याअ०
त्वंहसः॥ अर्वाचीशुभगेभवसीतेवंदामहेत्वा॥ यथानः सुभगाससि यथानः सुफला

२

(3A)

मस्ति॥ ॥अथवाग्दानं॥दाताकन्यां वामत उपवेश्य॥उभौ देशकालौ संकीर्त्य
॥अमुकनाम्नाः कन्यकायाः करिष्यमाणविवाहां गभूतं वाग्दानमहं करिष्ये॥तदं
गंगणेशपूजनं वरुणपूजनं करिष्ये॥कृत्वा स्वस्थाने कन्यापूजयितारमुपवेश्य स्व
यंतत्राभ्यां प्रत्यङ्मुख उपविश्य गंधतांबूलादिना पूजयेत्॥सच कन्यादातारं॥कन्या
दाता हरिद्राखंड पंचदृष्ट पुगीफलानि च गंधाक्षतालं कृतानि गृहीत्वा पूर्ववद्दूर
गोत्रस्वगोत्रादि पठित्वा अमुकनाम्नी मिमां कन्यां ज्योतिर्विदादिष्टेषु भेदुर्हते दास्ये॥
वाचा संप्रददे॥अव्यंगे पतिते क्लीबे दशदोषविवर्जिते॥इमां कन्यां प्रदास्यामि देवा
ग्निहिजसंनिधौ॥वरपित्रादि वस्त्र प्रांते पुगीफलादि प्रक्षिप्य तदस्तु मिश्रावरुणा
गृहा वै प्रतिष्ठासू० नर्य प्रजां मे गोपा० वस्त्रे बध्वा चंदनेन चर्चयेत्॥वरपित्रादिर्ह
रिद्राखंडादितथैव गृहीत्वा॥अमुक गोत्र अमुक वरविषये भवं तो निश्चिता भवं

(५)

वि. प्र.

३

तु॥ दातवस्त्रांते प्रक्षेपादि पूर्ववत्कुर्यात्॥ दाता॥ वाचा दत्ता मया कन्या पुत्रा
र्थं स्वीकृता त्वया॥ कन्या वल्लोक न विधो निश्चितं तस्त्वं सुखी भव॥ वरपितरं प्र
तिपठेत्॥ वरपिता॥ वाचा दत्ता त्वया कन्या पुत्रार्थं स्वीकृता मया॥ वरं रावलो
न विधो निश्चितं तस्त्वं सुखी भव॥ दातारं प्रतिपठेत्॥ आत्रादौ विवाहे वरार्थं स्वीकृता मया इ
त्यहः॥ ब्राह्मणाः॥ शिवा आपः संतु॥ सोम नस्य मस्तु॥ अक्षतं चारिष्टं चास्तु॥ दीर्घमा
युः श्रेयः शान्तिः पुष्टिस्तुष्टिश्चास्तु॥ एतद् सत्यमस्तु॥ समानी व आकृतिः समाना ह
दयानिवः॥ समानमस्तु वो मनो यथा कः सुसहासति॥ प्रसुग्मं तो धियसानस्य सक्ष
णिवरेभिर्वरां अभिषु प्रसीदतः॥ अस्माकुमिंद्र उभयं जुजौषतियत्सोम्यस्यांधसो
बुर्बोधति॥ दाता॥ मम कन्यकायाः विवाहसौभाग्याद्यभिवृध्यर्थं शची पूजनं महं
करिष्ये॥ अस्मिन् युगी फलेशची सांगां सपरिवारां सायुधां सशक्तिकामा वाहयामि॥

३

(5A)

शुभेनमः॥ध्यानादिपूजयेत्॥कन्येवंप्रार्थयेत्॥देवंद्राणिनमस्तुभ्यंदेवंद्रप्रियभा
मिति॥विवाहंभाग्यमारोग्यंपुत्रलाभंचदेहिमे॥ततःपुरंध्रीभिर्नराजनंकार्यं॥संप्रजि
ताविप्राआशीर्मंत्रान्यठेयुः॥समिद्धस्यश्रयमाणः०वनस्पतेशतवल्शा०संहियेनदे
दिहिचरोच०बृहस्पतेसवितर्वाध०चतुःशिरवंडायुवतिः०सोभगाय॥नर्यप्रजां॥ऋग्वे
दिनांतु॥हिरण्यवतीवसुपत्नीव०समिद्धस्यश्रयमाणःपु०वनस्पतेशतवल्शाविरोहस
हस्रवल्शाविवयंरुहेमा॥यंत्वामयंस्वधिनस्तेजमानःप्रणिनायमहतेसो०इंदुर्दे
वानामुपसरव्यमायस्सहस्रधारःपवतेमदाय॥नृभिःस्तवानोअनुधामपूर्वमं
गनिंद्रंमहतेसोभागाय॥४॥अस्यपिबक्षमतःप्रस्थितस्येंद्रसोमस्यवरमासु
तस्य॥स्वस्तिदामनसामादयसार्वचीरेवतेसोभागाय॥५॥घृतादुर्लुप्तमधु
मस्तुवर्णधनंजयंधरुणंधारयिष्णु॥ऋणक्सपत्नाधदधरांश्चक्रण्वदारोहमां

(5)

विवा-प्र महतेसोभागाय॥६॥तदस्तुमित्रावरु०॥गृहोवैप्रतिष्ठा०ततोमुहूर्तपूजा॥विवा
४ हेसुमुहूर्तसाधनार्थंवध्वरयोःआयुष्याभिवृध्यर्थंचमुहूर्तपत्रिकापूजनं
करिष्ये॥प्रणोदेवीसरस्वती०कृतस्यकर्मणःसांगतासिध्यर्थंब्राह्मणानांधा
दिनापूजयिष्ये॥यांतुदेवगणाः॥॥अथमधुपर्कः॥॥दातासपत्नीक
आचम्यदेशकालौसंकीर्त्यविवाहार्थमुपस्थितंवरंमधुपर्केणार्हायिष्ये॥पूज
कः॥ॐअर्घोर्घोर्घः॥वरःकुरुत॥कूर्चःकूर्चःकूर्चः॥सुकूर्चः॥राष्ट्रभट्टस्या
चार्यामंदीनालंघाषं॥उदगग्रेकूर्चंप्राङ्मुखेउपविशेत्॥पाद्यंपाद्यंपाद्यं॥सु
पाद्यं॥आस्मिन्नाष्ट्रे०चरणंपवित्रं॥वरोद्विराचम्य॥विराजोदोहोसिमयिदोहः॥
ध्यायेत्सर्वजः॥योस्यपादौप्रक्षालयतितस्यहस्तावनिमृश्य॥आत्मानंप्रक्ष
भिमृशति॥मयिस्त्रिभुवनेजइंद्रियवीर्यबलं॥उपअपउपस्पृश्य॥गंध
र्यमायुःकीर्तिर्वचोयशोबलं॥॥

जतेजसावर्चसापञसाव॥ तं मा कुरु प्रियं प्रजामाभिपूजितं २
ज्ज

(5A)

माल्यवस्त्रालंकारादिसहितमर्घ्यजलमादाय॥ अर्घ्यमर्घ्यमर्घ्यं॥ स्वर्घ्यं॥
आमागन्यशसासः स० पशूनां॥ वरोमुं त्रमुक्ता अंजलौ पूजकेन किंचिन्नि
नीयमानमर्घ्योदिकं प्रतिगृह्णाति॥ अवशिष्टमर्घ्यजलं पूजकाय प्रदाय॥
समुद्रं वः प्रहिणोम्यक्षिताः॥ मत्स्ययः॥ तं पूजकेन निनीयमानं वरो नु
मंत्रयते॥ आचमनीयमाचमनीयमाचमनीयं॥ स्वाचमनीयं॥ अमृतोपस्त
रणमसि॥ नात्र शुद्धाचमनं॥ मधुपर्कमधुपर्कमधुपर्कः॥ सुमधुपर्कः॥
देवस्य त्वासवितुः प्रस० हस्ताभ्यां प्रतिगृह्णामि॥ उभाभ्यां हस्ताभ्यां प्र
तिगृह्णामि॥ पृथिव्यास्त्वाद् पदे॥ पृथिव्यां प्रतिष्ठाप्य॥ यन्मधुनो मधव्यं॥ या
सं॥ अंगुष्ठेनोपमध्यमायाचांगुल्यादत्रिः प्रदक्षिणं संयुज्य॥ तेजसेत्वा
श्रिये० प्राप्नोमि॥ मंत्रावृत्त्यात्रिः प्राश्य॥ योस्य रातिर्भवति तस्मा उच्छिष्टं प्रय
परममन्त्राद्यं रूपं॥ तेनाहं मधुनो मधव्येन परमे
ष्ठिणं कृपेण परमो मधव्यो नाहं भयासं × २

(6)

अंतमाक्षायैतन्मेशीयततन्मदुर्जं धास्तत्सुभृतं ॥४॥

विवा. प्र. छतिसर्वेवाप्राश्य ॥ लोकविहिष्टत्वादमुनिक्षिपेत् ॥ अमृतापिधानमसि ॥ आ
चमनीयशिष्टजलेनाचामति ॥ मुखं हस्तं च प्रक्षाल्यद्विराचामेत् ॥ गौर्गौर्गौः
सुगौः ॥ गौर्धेनुभयामातारुद्राधिष्ट ॥ पिबतु दकं तृणान्यनु ॥ ॐ मुत्सुजत ॥
गामुत्सुजेत् ॥ ॥ भूतं भूतं भूतं ॥ वरं ॥ तत्सुभृतं ॥ विराडं ॥ धास्तत्सुभृतं ॥ द्यौः सुभृतं ॥
स्तददातु पृथिवी ॥ पिबतु ॥ पूजके न दत्तमन्नं प्रतिगृह्णाति ॥ इंद्राग्नीमेवर्वः रु
णतां वर्वः सोऽश्विना ॥ यावत्काममन्नं प्राश्यामुखादिकं प्रक्षाल्यद्विराचामेत्
॥ ॥ दाता गंधमाल्यवस्त्रयुगोपवीतयुगाभरणादि यथाविभवं वराय दद्या
त् ॥ वरेण सहा गतांस्तद्वंधूनपि पूजयेत् ॥ मधुपर्कस्य सांगता सिध्यर्थं लक्ष्मी
नारायणी स्वरूपिणे वराय इमां दक्षिणां तुभ्यमहं संप्रददे ॥ नमोऽस्तु नंताय ॥
॥ अथाश्वलायनीयमधुपर्कः ॥ पंचविंशतिर्दूर्ध्वः ॥ प्रागग्रं वामावर्त्तनं कृ
प्रतिगृह्णातु पृथिवी ॥ ददातु प्राणः प्रतिगृह्णातु प्राणस्त्याभातु प्राणः ॥

(6A)

तंविष्टरं॥ पाद्यार्थ्य आर्घ्यार्थं मंत्रवन्निराचमनीयार्थं शुद्धाष्टाचमनीयार्थं ज
लपात्रचतुष्टयं मधुयुक्तदध्याख्यमधुपर्कं कांस्यपात्रे आनीय पिधाय सू
त्रेण संवेष्ट्या गां च संपाद्या॥ आचम्य देशकालोस्मृत्वा कन्यार्थिने गृहागता
यास्मै स्नातकाय वराय कन्यादानं गभृतं मधुपर्कं करिष्ये॥ विष्टरो विष्टरो
विष्टरः॥ वरहस्ते दद्यात्॥ वरः॥ अहं वर्षमस्य वामदेवो विष्टरो नुष्टुप॥ विष्ट
रोपवेशने विनि० ॐ अहं वर्षमजातानां विद्युतामिव सूर्यः॥ दूदंतमधितिष्ठा
मियो मा कश्चाभिदासति॥ उदगग्रे विष्टरे प्राङ्मुख उपविशेत्॥ पाद्यं पाद्यं
पाद्यं॥ तेनोदकेन वरस्य पादौ प्रक्षालयेत्॥ वरं लौकिकजलेनाचम्य॥ गंधमा
ल्यफलादियुक्तमर्घ्यजलमादाय॥ अर्घ्यमर्घ्यमर्घ्यं॥ वरं जलौनिनयेत्॥

(७)

वि. प्र.

६

आचमनीयमाचमनीयमाचमनीयं॥वरुस्तस्यैकदेशंगृहीत्वा॥अमृतोप
स्तरणमसि॥पीत्वाचम्य॥आनीयमानंमधुपर्कं॥मित्रस्यत्वाचक्षुषाप्रतीक्षे
अवेक्ष्य॥मधुपर्कंमधुपर्कंमधुपर्कः॥वरः॥देवस्यत्वासवितुःप्र०भ्यांप्रतिगृ
ह्णामि॥अंजलिनागृह्य॥मधुवाताइतिरचस्यराङ्गणोगोतविश्वेदेवागायत्री
॥मधुपर्कवेक्षणेवि०ॐमधुवाताकृतायते०मधुनक्तमुतोषसोमधुमत्पार्थि
वरजः॥मधु०तुनः॥३॥अंजलिस्तंमधुपर्कमवेक्ष्य॥तत्पात्रंसव्यहस्तधृत्वा॥
अंगुष्ठानामिकाभ्यामधुपर्कंत्रिःप्रदक्षिणमालोड्य॥अंगुलिगतंमधुपर्कले
पं॥वसवस्त्वागायत्रेणछंदसाभक्षयंतु॥पूर्वस्यानिक्षिपेत्॥रुद्रास्त्वात्रैष्टुभेनछं
दसाभक्षयंतु॥दक्षिणतः॥आदित्यास्त्वाजागतेनछंदसाभक्षयंतु॥पश्चा
त्॥विश्वेत्वादेवाआनुष्टुभेनछंदसाभक्षयंतु॥उत्तरतः॥भूतेभ्यस्त्वा॥३॥

६

(7A)

मंत्रावृत्त्यात्रिरुर्ध्वंक्षिपेत्॥मधुपर्कपात्रंभूमौनिधाय॥मधुपर्कैकदेशंगृही
त्वा॥विराजोदोहोसि॥प्राश्याचम्य॥पुनर्गृहीत्वा॥विराजोदोहमशीय॥प्राश्या
चम्य॥पुनर्गृहीत्वा॥मयिदोहःपद्यायैविराजः॥प्राश्याचम्य॥मधुपर्कशे
षमसुनिक्षिप्य॥अमृतापिधानमसि॥आचमनीयशिष्टाअपःकिंचित्पी
त्वालौकिकजलेनाचम्य॥आचमनीयशेषांसर्वंगृहीत्वा॥सत्यंमशःश्री
र्मयिश्रीःश्रयतां॥सर्वंप्राश्यलौकिकोदकेनद्विराचामेत्॥गौर्गौर्गौः॥माता
रुद्राणामित्यस्यभागर्वीजमदग्निर्गोस्त्रिष्टुप्॥गौरुत्सर्जनांगभूतेजपेवि०
ॐमातारुद्राणांदुहितावसूनांस्वसाहित्यानाममृतस्यनाभिः॥प्रनुवोचं
चिकितुषेजनायमागामनागामदितिंवधिष्ट॥ओमुत्सृजत॥इत्युक्त्वागामु
त्सृजेत्॥दातागंधमाल्यवस्त्रयुगोपीतयुगाभरणादित्यथाविभवंवरायद

(४)

वि. प्र.

७

से

द्यात् ॥ वरेण सहागतांस्तद्वंधूनापि पूजयेत् ॥ कृतस्य मधुपर्कस्य सांगता सिध्य-
र्थं लक्ष्मीनारायणस्वरूपिणे वराय इमां दक्षिणां तुभ्येमहं संप्रददे ॥ नमोस्त्वेनं
ताय ॥ इति मधुपर्कः ॥ ॥ ब्राह्मणाः स्वलंकृतैर्वेश्मनि मंडपे वा हस्तांतराले
स्थलं विहाय प्रस्थमिततंडुलैर्द्वौ राशीकृत्वा स्वस्तिकांकितमंतः पटं राशयोर्मध्ये
उत्तरदशं धारयित्वा पूर्वराशौ प्रदुमुखीवधूं ॥ पश्चिमराशौ प्रादुमुखं वरं ॥ आ-
श्वलायने वरे प्रत्यदुमुखो वरः ॥ प्रादुमुखी कन्या ॥ वधूवरौ तंदुलजीरकायुतां
जली उभो मनसि दृष्ट्वा देवतां ध्यायंतां समाहितौ तिष्ठेतां ॥ अस्मिन्नवसरे ज्यो-
तिर्विदामंगलवापद्यपाठपूर्वकं तदेवल गे ॐ प्रतिष्ठा ॥ इत्युक्ते सद्योतः पटं मु-
दगपसार्य वधूवराभ्यां परस्परनिरीक्षणं च कारयेयुः ॥ आश्वलायनवरश्चेत्
॥ अभ्रातृघ्नीवरुणापतिं घ्नीबृहस्पते ॥ ईशा पुत्रघ्नी लक्ष्म्यां ता मस्ये सवितुः

(8A)

सव॥ इति जप नवधूमीक्षेत॥ अघोरचक्षुरपतिघ्न्येधिशिवापश्रुभ्यः सुमनाः सुवर्चाः
॥ वीरसर्देवकामास्यो नाश नो भवद्विपदेशं चतुष्पदे॥ वीक्षमाणो जपितादर्भाग्रेण तस्याश्रुवो
र्मध्ये॥ ॐ भूर्भुवः स्वः॥ व्याहृतीभिः परिमृज्या॥ दर्भेनिरस्याप उपस्पृशेत्॥ ततो वधूवराभ्यां प
रस्परं चतुर्वारं पंचवारं वा कन्यापूर्वकं अंजलिं स्तुतं दुलजीरकावकिरणं कारयेयुः॥ विप्राक्र
क्रेवेत्यादिरवंडानि॥ अस्मे देवा सो॥ प्रजापतिः सोमः राजानम॥ सिंहे व्याघ्र उत याप॥
नर्य प्रजां मे गोपा॥ तत्तदंते अक्षतारोपणं च कुर्युः॥ आश्वलायनो वरश्चेत्॥ अक्षराक्र
जवः संतु देवाः॥ वरं प्राप्नुवन् वधूं प्रत्यङ्मुखी कुर्यात्॥ ॥ अथ कन्यादानं ॥
कन्यादाता अलंकृतं पीतवस्त्रं परिधानं कन्यावराय दद्यात्॥ वधूवरयोर्दक्षिणतः सपत्नीक
उदङ्मुखः कन्यादाता उपविश्या चम्यपवित्रपाणिः प्राणानायम्य गुर्वीक्षेन्नमस्कृत्य देशकालौ
संकीर्त्य॥ मम समस्तपितृणामिदं शयसानंदं ब्रह्मलोकावाप्त्यादिकन्याप्रतिपादनक
ल्याणफलवाप्तये अनेन वरेणास्यां कन्याया मुत्पादयिष्यमाणं संतत्याद्वादशावरान् ह्य

(९)

वि. प्र.

८

दशपरानपुरुषान्यवित्रीकर्तुं आत्मनश्चलक्ष्मीनारायणप्रीतये ब्राह्मविवाहविधिना कन्या
प्रतिपादनमहं करिष्ये ॥ सपत्नीक उक्थाय ॥ उदङ्मुख एव कन्यां संप्रति गृह्य ॥ कन्यां कनक
संपन्नां कनकाभरणैर्युक्तां ॥ दास्यामि विष्णवे तुभ्यं ब्रह्मलोकजिगीषया ॥ १ ॥ विश्वं भरः सर्व
भूताः सक्षिण्यः सर्वदेवताः ॥ इमां कन्यां प्रदास्यामि पितृणां तारणाय च ॥ २ ॥ इति मंत्रोपहि
त्वाकां स्पृष्ट्वा त्र्योपरि धृतकन्यां जलपुपरि स्तुवरां जलि दक्षिणहस्ते सयवाक्षततुलसीपत्र
कुशहस्तौ यजमानः भार्यादत्तसंततधारोदकं क्षिपेन्वदेत् ॥ कन्या तारयतु ॥ पुण्यं वर्ध
तां ॥ शिवा आपः संतु ॥ सौमनस्य मस्तु ॥ अक्षतं चारिष्टं चास्तु ॥ दीर्घमायुः श्रेयः शान्तिः
पुष्टिस्तुष्टिश्चास्तु ॥ यद्धे यस्तदस्तु ॥ यत्पापं तत्प्रतिहतं मस्तु ॥ पुण्याहं भ० स्वस्ति भवं
तो० ऋद्धिं भवंतो ब्रुवंतु ॥ श्रीरस्त्विति भवंतो ब्रुवंतु ॥ अमुकगोत्रो मुकशर्माहं मम समस्तपि
तृणानि० प्रीतये ॥ अमुकगोत्रो त्वन्नायामुकप्रपौत्रायामुकपौत्रायामुकपुत्राय अ

(9A)

मुकशर्मणोकन्यार्थिने श्रीधररूपिणे वराय ॥ अमुकप्रवरान्वितामुकगोत्रोत्पन्नां अमुक
प्रपौत्रीं अमुकपौत्रीं अमुकस्य मम पुत्रीं अमुकनान्नीकन्यां वरार्थिनीं श्रीरूपिणीं यथाश-
क्त्यलंकृतां प्रजापतिदेवत्यां प्रजासहस्रकर्मभ्यस्तुभ्यमहं प्रतिपादये ॥ जलं वरहं स्तक्षि
पेत् ॥ वरः ॥ ॐ स्वस्ति ॥ ॐ तथेति वा प्रतिगृह्णीयात् ॥ दातुर्न ममेति न भवति ॥ वरस्य प्र-
तिग्रहमंत्रो न भवति ॥ एवं कन्यातारयित्वादि ॐ स्वस्ति त्यंतं वारं द्वयं पुनः कार्यं ॥
कन्यादाता वरश्च आश्वलायनश्चेत् ॥ मम समस्तपि ० कन्यादानकल्योक्तफलावा ० ब्राह्म-
विवाहविधिना कन्यादानमहं करिष्ये ॥ सपत्नीकोत्थायेत्यादि ॥ प्रजापतिदेवत्यां प्रजास-
पादनार्थं तुभ्यमहं संप्रददे ॥ नमम कन्यां प्रतिगृह्णातु भवान् ॥ वरहस्ते जलं क्षिपन् प्रजा-
पतिः प्रीयतां मनसा स्मरेत् ॥ एवं पुनर्हिः ॥ वरः ॥ ॐ स्वस्ति ॥ तुत्का कन्यायाः दक्षिणां सम-
भिमृश्या ॥ कइदं कस्मा अदात् ॥ कामः कामाया दात्ता मोदाता कामः प्रतिग्रहीता कामं स

(१०)

वि. प्र.

९

मुद्रमाविशकामेनत्वाप्रतिगृह्णामिकामेतत्तेष्टिरसिद्योस्ताददातुपृथिवीप्रतिगृह्णातु॥
इतिजपित्वा॥धर्मप्रजासिध्यर्थंकन्यांप्रतिगृह्णामि॥इतिवदेत्॥ ॥अथोभयत्रसमानं
॥कन्यादाता॥गौरींकन्यामिमांविप्रयथाशक्तिविभूषितं॥गोत्रायशर्मणेतुभ्यंदत्तांविप्रस
माश्रय॥कन्येममाग्रतोभूयाःकन्येमेदेविपार्वयोः॥कन्येमेष्टुतोभूयास्त्वदानान्मोक्ष
माप्नुयां॥ममवंशकुलेजातापालितावत्सराष्टकं॥तुभ्यंविप्रमयादत्तापुत्रौत्रपौत्रप्रवर्धिनी
॥ॐधर्मचार्थेचकामेचनातिचरित्व्याख्येयं॥वरः॥नातिचरामि॥दाता॥कृतस्यकन्या
दानंमस्यसांगितासिध्यर्थंयथाविभवकल्पितमिदंअग्निदेवत्यंहिरण्यंदक्षिणात्वेनतुभ्य
महंसंप्रददे॥वरहस्तेदत्त्वानममेतिवदेत्॥देवस्यत्वासवितुः०क्षिणेग्नयेहिरण्यंतेनामृत
त्वम०ह्णातु॥आश्वलायनवरश्चेत्॥कइदंकस्माअ०ॐस्वस्ति॥ ॥दाताजलपात्रभो
जनपात्रगोमहिष्यश्वदासीदासभूशय्यालंकारादियथाविभवंवरायदद्यात्॥ ॥अ

(10A)

अथदानमंत्राः॥ ताम्रपात्रस्य॥ परापवादपैशून्यादभक्षस्य च भक्षणात्॥ उत्पन्नपापदानेन
ताम्रपात्रस्य नश्यतु॥ कांस्यपात्रस्य॥ यानि पापानि काम्यानि कामोत्थानि कृतानि तु॥ कांस्यपा
त्रप्रदानेन तानि नश्यंतु मे सदा॥ रौप्यपात्रस्य॥ अगम्या गमनं चैव परदाराभिमर्शनं॥ ॥
रौप्यपात्रप्रदानेन तानि नश्यंतु मे सदा॥ सुवर्णपात्रस्य॥ जन्मांतरसहस्रेषु यत्कृतं पातकं म
या॥ स्वर्णपात्रप्रदानेन तानि नश्यंतु मे सदा॥ गोः॥ यज्ञसाधनभूता या विश्वस्याघोघनाशि
नी॥ विश्वरूपधरो देवः प्रीयताम न या गवा॥ महिष्याः॥ इंद्रादिलोकपालानां पाराज्यमहिषी
प्रिया॥ महिषासुरस्य जननी सास्तु मे सर्वकामदा॥ अश्वस्य॥ महार्णवसमुत्पन्न उच्चैः श्र
वसपुत्रक॥ सोपस्करस्त्वं विप्राय दत्तः शान्तिं प्रयच्छ मे॥ गजस्य॥ सुप्रतीक गजेंद्रत्वं सारस्व
त्याभिषेचितं॥ इंद्रस्य वाहनं शश्वत्सर्वदेवैः सुपूजितं॥ विप्रतुभ्यं ददामीमं ते न शान्तिं प्रयच्छ
मे॥ दास्याः॥ इयं दासी मया तुभ्यं श्रीवत्स प्रतिपादिता॥ सदा कर्म करो ह्यद्यथेष्टं मभ्युते॥ दा
सस्य॥ अयं दासो मया तुभ्यं श्रीवत्स प्रतिपादितः॥ सदा कर्म करो ह्यद्यथेष्टं मभ्युते॥

भद्र

मूळ प्रत पाहण्यासाठी संपर्क

इतिहासाचार्य वि.का. राजवाडे संशोधन मंडळ, धुळे
राजवाडे पथ, गल्ली नं. १, धुळे-४२४००१ (महाराष्ट्र)
दूरध्वनी क्रमांक (०२५६२) २३३८४८
Email ID : rajwademandaldhule@gmail.com